

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXXV. Respondetur argumentis Probabilioristarum, & imprimis
duobus prioribus petitis à consensu & usu omnium, etiam SS. Patrum, &
Theologorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

lum majori præponendum. Ex hac doctrina nec inertiam nasci planum est, nec salutarem timorem excludi (qui certissimus humilitatis custos est) nec anxietati tamen, & inquietis nimis scrupulis locum dari. Aget enim, qui sic affectus erit: quia, omnibus circumspicendis, habet quo sibi agendum esse decernat. Verebitur tamen, ne propriâ cupiditate cæcatus, non rectè de seipso judicarit. Sed hæc timor ab anxietate plurimum aberit, quam novit inutilem sibi, imò perniciosam, Deoque ingrati fore. Ergo (concludit Wendrockius) quietem ejus non interpellabit scrupulosa anxietas. Imò, dum laudabilem timorem abiget infida securitas, pacem & quietem magnam conciliabit filialis confidentia in bonitate Dei, cui se regendum judicandumque ita permittit, ut (sicut præcipit Gregorius) *bona qua prævalet, incessanter agat, & tamen divinatorum judiciorum abyssum pertimescat.* Denique cum timore & tremore quidem salutem suam operabuntur, in laboribus, in vigiliis, in elemosinis, in orationibus, in oblationibus, in jejuniis, in castitate, &c. (sicut Tridentinum præcipit. sess. 6. c. 13.) experientur tamen quam verè Psal. 30. 20. scriptum sit: *Quam magna multitudo dulcedinis tua Domine, quam abscondisti timentibus te.* Timor proinde ipsius non erit absque magna consolatione, nec absque exultatione, secundum illud Psal. 2. 21. *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.*

CAPUT LXXXV.

Respondetur argumentis Probabilioristarum, & imprimis duobus prioribus petitis à consensu & usu omnium, etiam SS. Patrum, & Theologorum.

1061 **O**bjicies 1°. quod tota per Orbem frequentat Ecclesia, seu totus Orbis Christianus, certò licitum est. Sed usum opinionis longè probabilioris de licito tota per Orbem frequentat Ecclesia. Ergo usus ille certò licitus est. Minor constat 1°. ex regula jure canonico & civili recepta: *Inspicimus in obscuris quod verisimilius est, vel quod plerumque fieri consuevit.* 2°. ex eo quòd ipsi etiam Sancti sententias visas sibi probabiliores in praxi secuti sunt, ut S. Cyprianus, pluresque alii sancti Episcopi, sententiam de rebaptizandis iis qui baptizati erant ab hæreticis. S. Athanasius, contra opinionem S. Basilii, de valore juramenti non suscipiendi Episcopatum, Dracontio Monacho, qui id juraverat, Episcopatum suscipere præcepit. Integræ etiam Synodi, tam Provinciales, quam Nationales, in Canonibus suis aliquando concluderunt, dimissâ uxore adulterâ, alteram duci posse ipsâ vivente, prout ostendunt Christianus Lupus to. 3. pag. 404. & seqq. Et Caballutius in notitia ecclesiastica sæculi noni. Canones illos haud dubiè secuti sunt populi illorum temporum. An ergo peccaverunt?

Tom. I.

Respondeo concessâ majore, negandò minorem, in materia juris naturalis. Ad primam probationem, respondeo regulam illam procedere in controversiis facti, vel juris humani, inter quod & jus naturale latissima est disparitas, quòd naturale profusè immutabile sit, nulliusque Legislatoris arbitrio relaxabile; secus humanum, quòd à Legislatoris arbitrio dependet, qui non censetur suâ nos lege adstringere velle; quando longè probabilius est voluntatem Legislatoris non esse quòd in tali vel tali casu obliget, probabilioritate utique famosâ, in verbis legis, vel in ratione quâ lex utitur, vel in declarationibus super legem datis; vel in factis à Legislatore permisis, usque adeò fundata; ut omne ferè dubium de opposito, communi præcipuorum Doctorum judicio expellat.

Ad secundam probationem, respondeo exem- 1062 plum de rebaptizatione non spectare ad jus naturale, sed positivum divinum. Athanasium verò rectè præcepisse Dracontio, ut, non obstantè juramento suo, Episcopatum susciperet: quia non potuerat contrarium jurare in præjudicium Ecclesiæ, ipsius ministerio indigentis, nec in præjudicium autoritatis Patriarchalis, quâ S. Athanasius providere voluit communi bono Ecclesiæ, cui ipsum præcepit. Propterea Athanasius certissimè potuit juramentum ipsius irritare, vel certè in eo pro communi Ecclesiæ bono dispensare. Idque, si & quantum opus, fecisse censetur, dum Episcopatus acceptionem ipsi præcepit. Quia in re nihil profusè fecit contra, sed secundum jus naturale.

Ad tertiam probationem, respondeo, in- 1063 dubitatum esse, matrimonii vinculum, ob adulterium, dissolvi posse autoritate divinâ, nec hoc esse contra jus naturæ. Et hoc modo Sancti aliqui, Provincialesque & Nationales Synodi censuerunt matrimonium, ob adulterium, posse dissolvi; censuerunt (inquam) fieri id posse autoritate divinâ, non privatâ. Quia in re erraverunt quidem (sinistè interpretantes illud Matth. 19. *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem aliam duxerit, machatur*) erraverunt (inquam) tam ipsi quam populi, seu illi de populo, qui bonâ fide secuti sunt canones & doctrinam ipsorum; sed error iste potius fuit facti, quam juris. Quia non fuit error contra veritatem juris naturalis, prohibentis dissolutionem matrimonii autoritate privatâ, vel quâcumque humanâ; sed contra veritatem factâ à Deo in verbis illis Matthæi concessionis.

Respondeo 2°. facta particularia, sive non- 1064 nullorum Sanctorum, sive nonnullarum Ecclesiarum, seu Provincialium, aut Nationalium Synodorum, toti seu universali Ecclesiæ tribui non posse: utpote quæ alioqui errasset, v. g. in decidendo quòd matrimonium dissolvi possit ob adulterium, ejus oppositum Ecclesia universa in Concilio Tridentino defini- vit sess. 24. can. 7. Vel hinc ergo pateat evi-

Zzzzz

denter, Probabilioritas errare, dum toti Ecclesie tribuunt facta, vel sententiam particularium, quamlibet multorum. Certè quòd particularibus illis Ecclesia univèrsa nunquam confenserit, to. 3. ostendemus, ubi de matrimonio. Videatur interim Iveninus de Sacram. to. 2. pag. 972. 973. 974.

1065 Objicies 2°. quod omnes passim SS. Patres, & omnes ferè Theologi, Veteres ac Recentiores, censent esse licitum, certò est licitum. Sed omnes passim Patres, & omnes ferè Theologi, Veteres ac Recentiores, censent licitum esse usum opinionis longè probabilioris de licito. Ergo usus iste certò est licitus.

Respondeo iterùm negando minorem, si in ea sermo sit de usu opinionis in materia juris naturalis. Neque eam probant exempla vel facta à Probabilioristis allegari solita: utpote num. 1061. & 1062. soluta, & ab aliis Sanctis quamplurimis improbata, utique à SS. Hieronymo, Augustino, Innocentio I. &c. quoad casum dissolutionis matrimonii propter adulterium. Exemplum SS. Vincentii Ferrerii, Petri Lutzemburgi, Ludovici Alemanni, qui Schismatico adhæserunt Pontifici, simile est exemplo S. Cypriani, in causa rebaptismi, nec ad jus naturæ spectat, sed ad positivum, de autoritate Concilii, de tali vel tali legitimo, vel non legitimo Pontifice, &c. ipsique pariter contradixerunt alii Sancti, Catharina Senensis, Antoninus, &c. potueruntque S. Vincentius Ferrerius, Ludovicus Alemanus, & Petrus Lutzemburgus ob bonam fidem à mortali excusari crimine, sed à veniali excusatos fuisse non probat sanctitas ipsorum, tamen miraculis illustrata. Constat enim sanctitatem in hominibus non ita perfectam esse, ut omnia peccata excludat, si beatissimam Virginem excipias. Unde ipsi etiam Sancti, quoties compererunt se ignoranter contra naturæ legem peccasse, nunquam se excusarunt per probabilitatem, vel ignorantiam invincibilitatem, sed cum Propheta dixerunt: *Ignorantias meas ne memineris*. Non est ergo verum, omnes passim Patres censuisse licitum usum opinionis probabilioris, in materia juris naturalis. Nec unum proferre queunt Adversarii, qui usum illum licitum asseruerit, imò contrarium asseruisse supra ostendimus, multos quidem expressè, alios verò generalibus verbis. Nec magis verum est, Theologos ferè omnes, Veteres ac Recentiores, usum illum approbasse: cum de opposito constet ex dictis cap. 81. num. 956. Et cap. 82. num. 988. 1004. & seqq. usque ad num. 1022.

1066 Fateor quidem plerosque ex Recentioribus, imò majorem eorum partem ita sentire. Sed quid mirum? *unusquisque facilliter credit quod appetit*, ait S. Thomas 2. 2. q. 60. a. 3. Nimis ad propria commoda proclivis est natura mortalium, nec quidquam libentiùs credit, quàm licitum esse quod cupit. Unde non ideò sequendi Probabilioristæ, quia hoc tempore multi: quia eorum multitudini præferenda

sunt pondera rationum graviorumque auctoritatum, pro assertione nostræ militantium. *Nihil magis pensandum* (ait Seneca l. de vit. beata c. 1.) *quam ne pecorum ritu sequamur antecedentem gregem* (uti sequuntur ex ipsis plerique) *pergentes, non quòd eundem est, sed quòd iur. Nulla res nos majoribus malis implicat, quàm quòd ad rumorem componimur, optima rari ea, quæ magno assensu recepta sunt, quorumque exempla nobis multa sunt, nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Inde ista tanta coaceratio aliorum supra alios ruentium, &c.*

Instabis: communis sensus & usus totius 1067 Orbis est, quòd licitus sit usus opinionis probabilioris de licito, in omni materia, etiam juris naturalis. Nam iste communis est sensus & usus Summorum Pontificum, Judicum (Ecclesiasticorum & Civilium) Confessorum, Consiliatorum, Doctorum, tam Theologiæ quàm juris, omnium denique passim fidelium. Primò namque quod attinet ad SS. Pontifices, Innocentius IV. cap. *inquisitioni* de sent. excom. permittit conjugii, anxio de nullitate sui matrimonii, *ad sui Pastoris consilium, conscientia levis & temeraria credulitatis explorata, non solum reddere, sed & exigere debitum conjugale*. Urbanus VIII. secutus opinionem Navarri, aliorumque eruditorum virorum, ex gravi causa matrimonium infidelium consummatum post baptismum illorum dissolvit, autoritateque Pontificiæ dissolvi posse credidit, ut videre licet in duobus Brevibus, uno de 2. Octobris 1626. altero de 17. Septembris 1627. tamen Vasquez & alii communius existimant Pontificem id non posse. Plures denique Pontifices, secuti opinionem gravium Doctorum, dispensarunt in matrimonio fidelium rato, nondum consummato, sicut & in solemnem castitatis voto Religiosorum professorum, non obstant sententiâ plurium etiam gravissimorum Doctorum in contrarium.

Secundò, non est dubium Judices & Ecclesiasticos & Civiles, in judicando sequi opiniones visas sibi probabiliores, juxta allatam juris regulam in 6. *inspicimus in obscuris*, &c. sicut & istam: *ubi opiniones discordant, Judex sequitur à pluribus approbatam, cap. novimus de verb. signif. in dubis preferendum quod verisimilius. L. semper in dubio. L. in obscuris. L. quoties de reg. jur.*

Tertiò, Consiliiarii, Confessarii, Doctores, &c. tutò se procedere credunt, consulendo, dirigendo, docendo, practicando secundum opiniones de licito à sapientibus magis approbatas.

Quartò, omnes fideles, ipsi etiam Adversarii, sic practicant in multis, v. g. in emptione censuum personalium, tamen eos illicitos esse censent D. Antoninus, Angelus, &c.

Quintò, Doctores & Universitates quotidie resolvunt casus ambiguos, etiam juris naturæ, secundum opiniones visas sibi probabiliores, etiam minus tutas, tamen nihil resolvere tutius foret.

Sexto, plurimi etiam Sancti opiniones minus tutas docuerunt, absque sanctitatis detrimento. Quia eas veras bonâ fide crediderunt.

Respondeo negando antecedens. Ad primam probationem illius, respondeo, nihil prorsus ex Canone illo contra regulam nostram erui posse. Quia Innocentius III. ibi nihil aliud declarat, nisi quod conjux anxius de valore matrimonii sui, anxietate ad Pastoris sui consilium depositâ (si nempe anxietatis causam Pastor levem ac temerariam esse judicet) retineat jus exigendi debitum; eò quod levis ac temerariâ anxietatis habenda non sit ratio; magis quàm scrupuli, propter quem conjux, qui matrimonium bonâ fide contraxit, nec illum habet rationale dubium de valore illius, privandus non est jure per illud acquisito. Maximè cum accedendo ad eam quam rationabiliter non dubitat esse suam, excusaretur per ignorantiam facti, etiamsi à parte rei sua non esset, sicut Jacob, dum accessit ad Liam, bonâ fide putans esse Rachelem.

1068 Quoad dispensationes verò, de quibus in objectione, existimo quidem Pontifices in iis concedendis secutos opinionem visam sibi absolute veram; bonâ proinde fide credidisse sibi à Deo concessam dispensandi facultatem. Verùm alii Pontifices, eam sibi à Deo concessam non crediderunt; ideòque dispensare noluerunt. An verò dispensandi istis in materiis potestas reverà ipsi à Deo concessa sit, vel non sit, questio est facti, prout in simili dictum est num. 1062. Per bonam proinde fidem, in materia illa facti, excusabiles esse poterunt, qui dispensarunt; tamen absolute necessarium non sit eò recurrere, nec omnia facta particularia ipsorum ex toto excusare; cum in exercitio suæ potestatis impeccabiles non sint (inquit Gonet in dissert. in opin. probab. a. 4.) nec infallibiles in iudicio, quo in particularibus actionibus suis utuntur, quas certum est multum differre à definitionibus pro tota Ecclesia factis.

1069 Ad secundam probationem, respondeo, omnes quidem Judices Ecclesiasticos, & Civiles, judicare secundum opiniones visas sibi probabiliores, juxta regulas illas, sed in causis dumtaxat Ecclesiasticis & Civilibus, seu juris humani, in quibus regulæ illæ procedunt; non in causis spectantibus ad legem naturalem. In quibus cum sola sit in veritate securitas, quemadmodum non omnis opinio probabilior est vera, ita nec secunda & tuta, nec à peccato eximere potest actionem legi naturali adversam. Et ideò verus Judex judicare debet, viam certam incertæ, tutamque non tutæ, etiam probabiliori præferendam, dum suppetit. Et ita judicant Pontifices in sacris Canonibus supra relatis. Nec dubium quin similiter boni Judices Ecclesiastici.

1070 Ad tertiam probationem eadem est responsio. Nam boni Consilarii, Confessarii, Doctores, &c. in materia quidem juris humani, seu Ecclesiastici, seu Civilis, tunc se proce-

Tom. I.

dere credunt; consulendo; dirigendo; docendo secundum opiniones à sapientibus magis approbatas; sed in materia juris naturalis non dant se consulentibus securitatem, si in consiliis suis & doctrinis errent; imò cum Augustino homil. 11. inter 30. aliisque sapientibus monent; non valere securitatem à se datam, si à lege æterna deviet consilium & doctrina ipsorum. Humiliter etiam fatentur cum eodem l. 4. de orig. anim. c. 1. & dicunt: *Neque enim negare debeo, sicut in ipsis moribus, ita multa esse in tam multis opusculis meis, quæ possint justo iudicio, & nullâ temeritate culpari.* Quamobrem (ait epist. 112. ad Paulinum) *nolo auctoritatem meam sequaris, ut ideò putes tibi aliquid necesse esse credere, quoniam à me dicitur.* Et cum S. Thoma 1. p. q. 1. a. 8. approbant illud ejusdem Augustini epist. 19. ad Hieron. *Solis eis Scripturarum libris, qui Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullum Authorem eorum; scribendo aliquid, errasse firmissime credam... alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinæque præpollent, non ideò verum putem; quia ipsi ita senserunt.* Denique cum Innocentio III. cap. à nobis de sent. excom. *Consultationi tuæ breviter respondemus, quòd iudicium Dei, veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur; iudicium autem Ecclesia nonnunquam opinionem sequitur; quam & fallere sæpe contingit, & falli.*

Ad quartam probationem respondeo, non omnes sic praticare. Non enim sic praticant timoratiore, quibus regulæ nostræ veritas innotuit. Nec contrarium ostenditur exemplo illo emptionis censuum personalium: emptionem quippe eorum; in locis ubi Bulla Pii V. promulgata non est, nec recepta (in Belgio v. g.) omnino tutam esse, nihilque legi naturali adversum continere, patrii mores, & Principum Edicta demonstrant; demonstrant proinde emptionem illam fieri jure per publicam auctoritatem concessa, cui publicæ auctoritati dubium non est censuum, aliorumque civilium contractuum materiam subjacere.

Ad quintam respondeo, sic eos resolvere, ut non promittant securitatem. Quam si promitterent, peccarent, fideles decipiendo. Judice namque Augustino serm. 34. de divers. *dispensatores serpentis sunt; quicumque promittunt; quod non promissi Deus.*

Ad sextam similiter respondeo, fieri quidem posse ut aliqui Sancti opiniones minus tutas, seu non omnino tutas docuerint, etiam in materia legis naturalis; sed ne unius quidem Sancti testimonio probatur, quòd securitatem promiserint eas praticantibus: quam se dare non posse, confiteri non erubuit Augustinus. Secuti sunt quidem Sancti aliqui opiniones falsas, imò & hæreticas, quas ipsi veras bonâ fide existimabant. Sed (ut dixi) ne unius quidem Sancti testimonium profertur potest, quo docuerit, in materia legis naturæ, esse licitum sequi opinionem, in cuius praxi pericu-

Z z z z z

lum esset violandæ legis naturalis, si via tuta, & à periculo illo libera suppeteret. Confer ea quæ dixi libro præcedenti, quæque dicturus sum num. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094.

Solvitur tertium & quartum argumentum, seu Achilles Adversariorum.

1074 **O**bjicies 3°. certum est Deum ab homine non exigere, ut absteat ab iis, de quorum prohibitione per legem naturalem, post diligens examen, nec moralem habet certitudinem, nec probabilem opinionem, nec probabile dubium. Atqui non habet moralem certitudinem, nec probabilem opinionem, nec probabile dubium de prohibitione eorum, de quorum non prohibitione, post diligentem inquisitionem, habet opinionem longè probabiliorem: utpote per quam absorbetur tam certitudo, quàm probabilis opinio & probabile dubium in contrarium; de quo proinde ad summum superest conscientia levis & temerariæ credulitatis, ob quam abstinere non tenetur, cum eam meritò possit explorare, juxta cap. *inquisitioni* de sent. excom.

Respondeo certum esse, Deum ab homine exigere ut absteat ab omni peccato; ac per consequens ab omni actione prohibita per legem æternam, sive illius prohibitionem certò vel probabiliter cognoscat, sive non cognoscat. Si enim cognoscat, & non absteat, sciens & volens peccat. Si non cognoscat, suâ culpâ non cognoscit, uti probavimus libro præcedenti; per consequens si de illius prohibitione nec habeat moralem certitudinem, nec probabilem opinionem, nec probabile dubium, suâ culpâ non habet: quemadmodum hæretici plerique suâ culpâ non habent moralem certitudinem, nec probabilem opinionem, nec probabile dubium de veritate Religionis nostræ, sed (ut ipsis videtur) solùm levem & temerariam de ea conscientiam vel credulitatem. Per hoc tamen non excusantur: quia hoc totum provenit ex culpabili errore ignorantiaque ipsorum, quam certum est ex toto non excusare. Nec simile est in casu, de quo in objecto cap. *inquisitioni*: utpote in quo conjux de quo ibi, si erret exigendo debitum, errat per inculpatam ignorantiam facti, prout ostensum est n. 1066.

1075 **O**bjicies 4°. certum est, Deum non obligare hominem ad partem tutiorem, in omni casu, in quo de honestate actionis post diligentem inquisitionem non habetur evidentia vel fidei certitudo. Atqui ad eam obligaret, si à peccato contra legem æternam non excusaret moralis certitudo de honestate illius, seu non contrarietate ad legem æternam. Moralis verò ista certitudo non excusaret, si opinio longè probabilior non excusaret: utpote quæ vel pro morali habetur certitudine; vel, si ipsa non excuset, nec moralis certitudo excusabit. Si enim ipsa non excuset, est quia ipsi potest subesse falsum; adeoque potest reverà esse

contra legem æternam, quod ipsa longè probabilius suadet non esse contra illam. Atqui etiam morali certitudini falsum subesse potest. Et si fortasse sit contra legem æternam, quod certò moraliter suadet non esse contra illam, secundum nos à peccato non excusabit agentem contra illam: cum omnis probabilitas & certitudo falsa, ex ignorantia procedat. Nulla verò ignorantia (secundum nos) à peccato excusat agentem contra legem æternam. Nullus igitur à peccato securus erit, agendo sine certitudine fidei, vel evidentia, quòd id quod agit non sit contra legem æternam. Et sic abstinendum erit ab omni actione, de cuius honestate non habebitur illa certitudo. Per consequens amplectendæ erunt rigidiores omnes opiniones, quia tutiores. Nec ullus licitè possidebit bona litigiosa, etiam sibi per Judicem adjudicata: quia cum Judex in iis adjudicandis errare poterit, exponet se periculo possidendi alienum. Neutra ergo pars litigantium ea sibi poterit usurpare; sed causis piis utraque tenebitur applicare: cum hoc tutius sit. Nec filii poterunt adire hæreditatem ejus, quem credunt suum esse patrem: quia in eo fortè vincibiliter errant; adeoque bona ipsius occupando, exponunt se periculo aliena occupandi. Nec licitum erit in mutuo aliquod accipere titulo lucri cessantis: cum enim hoc illicitum censeat Innocentius, & plerique alii; ab eo abstinere tutius est. Nec ille qui rem possidet titulo longè probabiliore, vel solùm moraliter certo, eam retinere poterit: quia titulus ille falsus esse potest. Debet ergo alteri restituere. Et iste restitutori eam debet reddere (nisi ambo conveniant in applicando eam causis piis) & sic iterum alter alteri. Perpetuus proinde esse debet restitutionum circulus. Ad quem certissimum est, Deum non obligare.

1076 **I**ste est Achilles, quo regulam nostram funditus everti putant Probabiliorista. Verum plus imprimis probant (si quid probant) quàm quod ipsi intendunt: falsam utique esse magistralem hanc Angelici Doctoris sententiam, Augustinianâ peccati definitione comprobata, *Illud quod agitur contra legem (æternam) semper est malum, nec excusatur per hoc quod est secundum conscientiam*: sicut & hanc S. Antonini: *In his que sunt de jure naturali, quantumcumque consuleretur homini ignoranti à peritissimis contrarium veritati, non excusaretur à peccato illud agendo: quia in hujusmodi non potest habere locum ignorantia invincibilis, quoad habentes usum rationis*. Utriusque tamen sententia veritatem sancti Patres, & omnes, vel ferè omnes veteres Theologi concorditer tradunt, uti vidimus cap. 81. & 82. & amplius libro præcedenti.

1077 **R**espondeo itaque 1°. regulam nostram non asserere, quòd homo in materia juris naturalis semper adstringatur ad tutiora, sed ad tuta: ad abstinendum utique ab omni eo, in quo prudenter timet, vel timere potest & debet